

**การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2
THE EDUCATIONAL MANAGEMENT COOPERATION OF SCHOOL COMMITTEE
IN WANGSAMMOR SCHOOL NETWORK GROUP 2, UDONTHANI EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2**

เฉลิมชัย สาริรัตน์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 ตามแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานทั่วไป

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 75 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 โดยภาพรวมทุกด้านมีส่วนร่วมการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุดส่วนด้านการบริหารบุคคล ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

Abstract

The purpose of the research was to study the educational management cooperation of school committee in Wangsammor School Network Group 2, which is governed by the Udonthani Educational Service Area Office 2. There were four aspects to be focus on: academic, budget, personnel management, and general management.

The population of the study consisted of 75 committees from elementary education schools in Wangsammor Network group 2 during their 2nd semester of academic year 2009. The instrument used for collecting the data was the 5-point rating scale questionnaire. Statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The research results revealed that the educational management cooperation of school committee in Wangsammor School Network Group 2, Udonthani Educational Service Area Office 2 was at a low level, while other aspects were also found that at a low level. Moreover, the general administration presented the highest level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงรัฐบาลปัจจุบันได้ให้ความสำคัญแก่การให้หลักประกันขั้นพื้นฐาน ของบริการสาธารณะของรัฐภายใต้ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดและสังคมให้มีคุณภาพ การมีสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความมั่งคั่งมีชีวิต และประชาชนมีความสุข โดยจะดำเนินการนโยบายการศึกษา คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและ สอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษาและสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึงต่อเนื่องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของทุกภาคในสังคมและมุ่งให้ "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้นพร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้บัญญัติ "ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นปรัชญานำทางการพัฒนาและ บริหารประเทศควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" ต่อเนื่องจาก

แผนพัฒนา ฉบับที่ 8 โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ส่วนแผนพัฒนาฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ยังคงอัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา" ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ 8 และแผนพัฒนา ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกชั้น ตอนของแผนพร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติรวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาคนเป็นอย่างยิ่ง และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 มาตรา 15 ได้กำหนดระบบการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยและให้สถานศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ฉะนั้น สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานของการให้การศึกษาเป็นหน่วยของการเปลี่ยนแปลงในสังคมจะต้องดำเนินการโดยร่วมมือกับประชาชนนำสังคมให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้น มีความยุติธรรมและความเสมอภาคโดยทั่วถึง สร้างความเข้มแข็งให้กับคนในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ตามเนื้อหาสาระและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนดเอาไว้เป็นจุดหมายปลายทาง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการ ตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) ซึ่งคาดหวังว่า จะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตย โดยลบลบบาทของรัฐในราชการบริหารส่วนกลาง (รวมส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นตัวแทนของราชการบริหารส่วนกลางด้วย) ให้เหลือแต่ภารกิจหลักที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และเพิ่มบทบาทให้แก่หน่วยงานย่อยของรัฐ ดำเนินการแทนตามขอบข่ายและภารกิจที่กฎหมายกำหนดกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ซึ่งออกตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน ในขอบข่ายและภารกิจ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ด้านงบประมาณ ได้แก่ การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง การย้ายข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรการลาทุกประเภท การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ การออกจากราชการ การพัฒนา บุคลากร และการบริหารลูกจ้างและพนักงานราชการ

4. ด้านการบริหารทั่วไป ได้แก่ การดำเนินงานเลขานุการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียน การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาให้นอกระบบและตามอัธยาศัย การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ งานการศึกษานานส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษาของบุคลากร ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น การจัดระบบควบคุมในหน่วยงาน งานบริการสาธารณะ การบริหารและการจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวง และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่บัญญัติให้กระทรวง ศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการบริหารและการจัดการศึกษา ให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงในขอบข่ายและภารกิจงาน 4 ด้านนั้น ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเป็นอิสระ ความคล่องตัวและสามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับกฎหมาย

กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจซึ่งรวมความได้ว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2 ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมีสาระสำคัญคือ เป็นการศึกษาในระดับของการบริหารสถานศึกษา ตามนโยบายของรัฐและการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีการดำเนินการบริหารและการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2 ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2 ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในในกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานีเขต 2 ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 53 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 75 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้พัฒนามาจาก แบบสอบถามของ พิทยุตม์ กงกุล (2547: แบบสอบถาม) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่ ทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2 ในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนจำนวน 40 ข้อ ตามขอบข่ายภารกิจงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงานวิชาการ 2) ด้านงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไปซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) โดยมีระดับการบริหารจัดการ 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีระดับการบริหารจัดการมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับการบริหารจัดการมาก
3	หมายถึง	มีระดับการบริหารจัดการปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับการบริหารจัดการน้อย
1	หมายถึง	มีระดับการบริหารจัดการน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูดธานี เขต 2 โดยสรุปพบว่า โดยภาพรวมทุกด้าน มีส่วนร่วมการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารที่ ทั่วไปมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับน้อย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานี เขต2 มีข้อควร อภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานี เขต2 โดยภาพรวมประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานีเขต2 โดยภาพรวมมีส่วนร่วมการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยเรียงลำดับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการบริหารทั่วไป 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารวิชาการ และ 4) ด้านการบริหารงานบุคคล ที่เป็นเช่นนี้เพราะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลต้องการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการด้วยเทคนิคที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และกำลังเริ่มดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในขณะนั้น ชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับน้อย จะแตกต่างก็เพียงกลุ่มผู้แทนครู และผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนอยู่แล้วการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับมากที่สุดนั้นย่อมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่ากลุ่มบุคคลอื่นเป็นธรรมดาเมื่อพิจารณาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนที่มีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดแม้จะมีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญา หรือปริญญาตรี แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีระดับน้อย ซึ่งเป็นจุดที่น่าพิจารณาว่าการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรในประเทศ เห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นกว่าอดีต ตามวิสัยทัศน์ของรัฐบาลและหลักการปฏิรูปการศึกษา ที่เชื่อมโยงนโยบายการจัดการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษาดังบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคคลเอกชน ประชาชน และท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

ตามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานตามรูปแบบแนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในแนวกว้าง ครอบคลุมการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา 4 ด้าน ยังไม่ได้ศึกษาในรายละเอียดด้านใดด้านหนึ่งข้อค้นพบที่ปรากฏว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานอยู่ในระดับน้อยนั้น มีผลทำให้ทราบว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทรธานี เขต 2 ขาดการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ด้านการปฏิรูปการศึกษาดมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับน้อยทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคลากร และการบริหารงานวิชาการ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมระดับน้อย ยกเว้นด้านบริหารที่ ทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง

จึงมีข้อคำถามที่พิจารณาจากผลการศึกษาว่า เหตุใดภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงไม่อยู่ในระดับมาก หรือมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อนำมาตอบคำถามดังกล่าว ดังนี้

1. สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมประเทศ ประสบปัญหาวิกฤต ประชาชนมีรายได้ต่ำ สภาพเศรษฐกิจที่ชาวบ้านต้องดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงชีพ และครอบครัวเป็นอันดับแรก ก่อนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวชุมชนด้วย ถึงแม้รัฐบาลจะตั้งความหวังในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาไว้สูงมากและการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีทอง หงส์วิวัฒน์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการการควบคุมทรัพยากร และปัจจัยที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจอย่างสมศักดิ์ศรี

2. ตัวแทนของกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่มีอาชีพด้านการเกษตรตามฤดูกาล ถ้าเป็นฤดูเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวผลผลิต จะใช้เวลาให้กับสถานศึกษาน้อย หรือไม่เต็มเวลาเท่าที่ควรนักหรือไม่มีเวลาเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ วงศ์วัจนสุนทร พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานก็คือการไม่มีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน

3. ระเบียบข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วมลักษณะแนวปฏิบัติด้านนโยบายที่สถานศึกษามีขีดจำกัดความสามารถในการนำมาใช้ไม่เท่ากัน ที่มีลักษณะที่คาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพล ทรงจำ(2541) พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารของสถานศึกษา เป็นเพียงการให้ความร่วมมือกับทางสถานศึกษาในด้านที่สถานศึกษาต้องการเท่านั้น ดังนั้น ถ้าหากระเบียบข้อปฏิบัติในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ชัดเจน ยังเป็นเพียงแนวปฏิบัติด้านนโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานก็ยังคงเป็นลักษณะตามที่สถานศึกษาต้องการเท่านั้น

4. ระบบการบริหารจัดการในสถานศึกษายังไม่ชัดเจนมีลักษณะการบริหารแบบอุปถัมภ์ มากกว่าระบบคุณธรรมประชาธิปไตย ยังมีการใช้อำนาจอ้างอิง ซึ่งเป็นอำนาจซ่อนเร้นทับซ้อนเข้ามาทับทาบทามในการบริหารจัดการศึกษามีผลให้ การบริหารการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ยังดำเนินการได้อย่างมีข้อจำกัดทฤษฎีองค์กรของเชสเตอร์ บาร์นาร์ด (Chester I Barnard, 1976: 73) ว่าระบบการร่วมมือกันทำกิจกรรมของมนุษย์ ความสำเร็จจะมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับระบบการจัดการภายใน

แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ 2 มีส่วนร่วมที่ไม่น่าพอใจเท่าที่ควร ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา ในหลายพื้นที่ที่ทำการศึกษา ที่มีผู้วิจัยทำการวิจัยเอาไว้ข้อค้นพบว่าระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรให้ความกระจ่างและความรู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในงานต่างๆ ควรมีข้อมูลสารสนเทศเพื่อความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

2. ควรมีการวางแผนที่ชัดเจนและมีปฏิทินในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสูงขึ้นไป เพื่อจะได้ภาพรวมที่กว้างขึ้นและสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในเชิงนโยบายได้ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

กรมศาสนา. (2541). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

_____. (2550). คู่มือดำเนินกรพัฒนากลุ่ม กสศรพ พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์.

กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

_____. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2544). หลักการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

เข็มเพชร แก่นสา. (2543). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

จิรพร เตยวิรัตน์. (2546). การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในสหวิทยาเขตกรุงธนบุรี 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถ่ายเอกสาร.

ชัยสิน บุญภูมิ (2547). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารจัดการโรงเรียนในสังกัดเทศบาล
เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

เด่นพงษ์ ดาวชะวะ. (2548). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคลของผู้บริหาร
สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายวังสามหมอ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาดุทรธานี เขต 2. ศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). อุตรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุตรธานีถ่ายเอกสาร.

ทินกร หอมกุล. (2544). การมีส่วนร่วมชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต ๒. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถ่ายเอกสาร.

นภาพร คงคาหลวง. (2548). การมีส่วนร่วมชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัด
ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถ่ายเอกสาร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปกรณ์ ศรีดอนไผ่. (ม.ป.ป). การบริหารการศึกษา. นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.

พินิจ จำปาหอม. (2543). การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอไชยวาน
จังหวัดอุตรธานี การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสถาน (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ จำกัด

สมพิศ การสมบูรณ์. (2544). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญ จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถ่ายเอกสาร.

สมหวัง มหาวงศ์. (2543). ความคิดเห็นต่อแนวปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคายการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามถ่ายเอกสาร.

สังพร ศรีเมือง. (2543). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถ่ายเอกสาร

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้
คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจาย
อำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พศ. 2550. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สุนทร ขอบทำดี. (2543). บทบาทของคณะกรรมการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทองวิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายเอกสาร.

สุวรรณ ภูรวงษ์. (2544). ความคิดเห็นของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อแนวปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูป
การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามถ่ายเอกสาร.

อัมพร เลิศณรงค์. (2545). ความต้องการและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนประถมศึกษา
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้าน
สมเด็จเจ้าพระยา ถ่ายเอกสาร.

อุดร พูลสวัสดิ์. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด
กาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถ่ายเอกสาร.

อุไร จงกลาง. (2548). การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหาร
จัดการของโรงเรียนแกนนำ
ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถ่ายเอกสาร.

Dondero, Grace Marie. (1993). School-Based Management, Teachers' Decisional Participation Levels, School Effectiveness, and Job
Satisfaction. *Dissertation Abstracts International*. 54-05A: 1607.

- Hessey, P.M.; & Blanchard, K.H. (1982). **Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resources**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Minudin, O.B. (January, 1987). The Role of the Secondary School Principal in Satan, Malaysia. **Dissertation Abstracts International**. 47(7): 2403-A.
- Owens, R.G.; & Stienhoff, C.R. (1976). **Administration Change in Schools**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Padgett, N.L. (1981). A Study of the Control of School Principals over Selected Personnel Administration Function. **Dissertation Abstracts International**. 42(6): 2417-4.
- Shaposka, Harry Melvin. (1997). **Community Involment Economic Status, and the Quality of School Life: A Multi-site Case Study of School Districts in the Monvalley Education Consortium**. Pennsylvania: University of Pittsburgh.